

Autor naplnil text revizorskou mravností a vkusem těch vrstev, které kolem sebe vidí samé zlodějny. Věc je založena horlilitsky. Ve scénách lehký smích — a v srdci pravdy žár. Jest ovšem otázka, do jaké míry odpovídají popisované nepravosti skutečností. Tu věc nedovedu posoudit, ale skoro bych řekl, že horlivost zavedla autora příliš daleko. Podobná epidemie zlodějen snad nikdy neřádila. Mluvím o minulosti, neboť se mi zdá, že autor je jeden ze mstitelů starého nepořádku. Kdyby tomu tak bylo, mohl by očekávat, že jeho rozhodnost bude vládně přijata, ale čas, v němž se příběh odehrává, není přesně určen. Z té příčiny by snad někteří lidé mohli kritiku nesprávně vztahovat na poměry protektorátní. To si autor zřejmě nepřeje. Aby svou hru správně v čase umístil, uvádí nadutého a sprostého poslance se smrdutým sýrem. Dále připomíná doby, kdy se intervenovalo, a vposled naznačuje úplatkovou aféru uhelnou. To by mělo dostačit, ale čtenář je maten německo-českým vyvoláváním stanic a německo-českým oslovováním cestujících. To se již odnáší k našemu dnešku. Je tedy v časové lokalizaci rozpor a neurčitost.

Dále bych chtěl uvést, že způsob Kožulínova povyšování a zásahy slečny Leontýny se mi zdají nadměru veseloherní, ale nepravděpodobné. Totéž platí o Kožulínově snadničném nacházení chyb a úplatků. Věřím totiž, že úplatkáři zahrabávají každou stopu a že písemnosti jsou poslední věc, která by je mohla usvědčit. Ostatně podobní lidé prý dovedou své zločiny oblékat v roucho práva tak dobře, že je primitiv Kožulínova rázu a školení na ně krátký.

Autorovy negativní postavy nepřekračují určitý hodnotný stupeň. Pan generální a pan prezident jsou celkem ctnostníci. Lidové cítění však rozšiřuje svou nedůvěru i na ně, ba

mám zato, že by leckterý hlas označil právě pana Jonáta za příživníka společnosti. S podobným názorem autor asi nesouhlasí, ale přece jen připustil, aby ten muž provdal dceru po způsobu fikaných konjunkturalistů.

Pan generální ředitel se žení rovněž jako vypočítavý člověk. Slečna Leontýna má na generálního ředitele takový vliv, že je čtenář nucen mezi nimi předpokládati jakési milostné pletky. — A tato žena je za cenu sňatku strůjkyní Kožulínova služebního úspěchu. To přece znamená prodejnost, chatrné mravy, protekcionářství, zištnost atd. Podobným ohňostrojem je Kožulín uboze osvětlen. Vášnivý vyhledavač cizích chyb a zastánce práva přijímá výhody, výhodičky i přesnídávky — ba jdou mu k duhu i jídla odcizená z ředitelovy kuchyně! Jeho hlučná morálka je krátce rovněž narušena. Vždyť slibuje, že na rozkaz bude mlčet, a smiřuje se s byrokraticko-peněžnickým názorem, že je nutno ututlat potrestání zlodějů. Za povýšení a ženitbu přestane pak revidovati. Stane se to v okamžiku, kdy přišel na kloub otřásajícím korupcím, a to je jistě přitěžující okolnost.

Hra je vedena po cestách nejmenšího odporu s jistotou a s lehkostí. Jsou tam místa drsná (sýr, jedlictví) i humorná (sen). Dialog plyne dobře. Postavy i ve zkratkách jsou vhodně charakterizovány a snad i překresleny (dr. Chlup). Celkem nejde o drama, ale o mravoličný obraz, v jehož závěru je sice likvidován zločin, ale i síla, která dovede zločiny odhalovat.

Režisér Slavínský miluje přímé vyjadřování. Odpovídám tedy, že se mi Kožulín líbí méně než jeho ostatní práce. Obávám se sice, že vzdor přímosti se autor, který je všude uznáván, rozhněvá, ale nemohu potlačit svůj nesouhlas a opakují, že tentokráte neudeřil hřebík na hlavičku.